

IKAR

HÅKAN NESSER

NÁVRAT

KTO JE OBEŤ A KTO SKUTOČNÝ VRAH?

HÅKAN NESSER

NÁVRAT

Preložili Lenka Kočišová
a Zuzana Inczingerová

 IKAR

Håkan Nesser
ÅTERKOMSTEN

Copyright © Håkan Nesser, 1995
First published by Albert Bonniers Förlag, Stockholm, Sweden
Published in the Slovak language by arrangement
with Bonnier Rights, Stockholm, Sweden
and Kristin Olson Literary Agency s.r.o, Czech Republic.
Translation © 2021 by Lenka Kočíšová and Zuzana Inczingerová
Jacket design © 2021 by Barbara Baloghová
Slovak edition © 2021 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-8099-1

*Pýtate sa ma, aký dlhý je život,
a ja vám to teda poviem bez prikrášľovania.
Taký dlhý ako vzdialenosť medzi dvoma rokmi
vyrytými na náhrobnom kameni.*

W. F. Mahler, básnik

I

24. august 1993

I

BOL TO JEHO prvý a zároveň posledný deň.

Oceľové dvere sa za ním zavreli a kovové cinknutie zámky sa ešte chvíľu vznášalo vo vlhkom rannom vzduchu. Urobil štyri kroky, zastal a položil tašku na zem. Zastvoril oči a znova ich otvoril.

Nad prázdny parkoviskom sa vznášal jemný opar, slnko práve vychádzalo a jedinou známkou života boli vtáky poletujúce nad poľami obklopujúcimi stavbu. Nehybne stál a precíťoval okolité vnemy. Nozdry mu pomaly napĺňala vôňa čerstvo zožatého poľa. Svetlo ho oslepilo a jemu sa zazdalo, že asfalt pred ním vibruje. Z diaľky, niekoľko kilometrov smerom na západ, k nemu doliehal monotónny zvuk premávky, ktorý bol v ostrom kontraste s okolitou malebnou scenériou. Na okamih ho omráčila predstava, aký je svet veľký a šíry. Za tieto múry nevyšiel dlhých dvanásť rokov, ktoré strávil v cele s rozlohou dva a pol krát tri metre. Uvedomil si, že vzdialenosť odtiaľto k mestu či k železničnej stanici je veľká. Neuveriteľne veľká, vlastne v deň, ako je dnešný, možno až neprekonateľná.

Ponúkli mu odvoz taxíkom, bola to súčasť rutiny, on to však odmietol. Nechcel, aby to prvé, čo na slobode urobí, bolo uľahčovanie situácie. Dnes ráno chcel cítiť ťarchu, bolesť a slobodu v každom kroku, ktorý urobí. Ak sa mu podarí dosiahnuť to, čo si zaumienil, bude za to ďakovať inštinktu prežiť. Prekonať a poučiť sa.

Chytil tašku a vydal sa na cestu. Taška nebola ťažká. Mal v nej len niekoľko kusov spodnej bielizne, pár topánok, košeľu, nohavice a toaletnú taštičku. Štyri či päť kníh a list. Oblečenie si vyskúšal a zaregistroval iba včera. Klasická väzenská garderóba. Čierne topánky z imitácie kože. Modré nohavice. Svetlosivá bavlnená košeľa a tenká bunda. Miestni obyvatelia ho v tomto mundúre ľahko rozoznajú, rovnako ako ľahko rozoznajú rímskokatolíckeho farára či kominára. Bude jedným z tých, ktorí kráčajú smerom k železničnej stanici s hnedou papierovou škatuľou v ruke, aby odtiaľto nadobro odišli. Jedným z tých, ktorí prichádzajú z Veľkého sivého čuda situovaného medzi mestským lešom a diaľnicou. Jedným z tých, ktorí boli po celý čas veľmi blízko, ale zároveň žili veľmi ďaleko. Jedným z tých iných ľudí. Tých, ktorých ostatní tak ľahko rozoznajú.

Veľké sivé čudo. Miestni to tak nazývali, preňho to však bol iba kus času, nie priestoru. O pohľady iných ľudí sa prestal zaujímať už veľmi dávno, rovnako ako sa viac necítil členom tejto povrchnej a malichej spoločnosti. Bez váhania ju opustil, musel, nemal totiž na výber, no ani na okamih svoje rozhodnutie neolutoval. Nikdy.

Natíska sa teda otázka, či sa vôbec niekedy považoval za jej rovnocenného člena.

Slnko vystúpilo o niečo vyššie. Po niekoľkých metroch musel znova zastať. Vyzliekol si bundu a prehodil si ju voľne cez plecia. Minuli ho dve autá. Možno členovia väzenskej stráže alebo niekto z funkcionárov. Určite niekto z väzenského personálu. Cesta tým smerom totiž nevedla nikam inam. Iba k tomu Veľkému sivému čudu.

Vykročil vpred. Rád by si pospevoval, nedokázal si však spomenúť na nijakú známu melódiu. Ranné svetlo ho oslepovalo. Zišli by sa mu slnečné okuliare, asi si nejake kúpi, keď dorazí do mesta.

Zatienil si oči, žmúril a snažil sa rozoznať obrisy v ostrom svetle, keď sa v diaľke rozozvučali kostolné zvony.

Pozrel sa na hodinky. Osem hodín. Prvý vlak určite zmešká. Vlastne by sa ním aj tak nezviezol, radšej si dopraje hodinu v kaviarni na železničnej stanici, vychutná raňajky a prečíta si dennú tlač. Vykoná, čo si zaumienil, no kedy sa tak stane, to závisí od množstva faktorov, o ktorých toho ešte veľa nevedel.

Možno zajtra. Alebo pozajtra. Ak ho uplynulé roky niečo naučili, čokoľvek, bolo to toto. Byť trpezlivý.

Trpezlivý.

Rozhodne vykročil smerom k dedine. Kráčal po vyludnených, slnkom zaliatych chodníkoch. Po tienistých uličkách smerom k námestiu. Po zaoblených kamenných dlaždiach. Šiel pomaly... Zvláštny pocit, ísť ďalej bez toho, aby neprišiel k nejakej stene, aby ho nezastavil nejaký plot. Zastal uprostred jedného z mostov a pozoroval labutiu rodinku, ktorá sa k sebe tísila na ostrovčeku a ktorú chránil pred slnkom tieň obrovského gaštana. Pohľadom prechá-

dzal po týchto obrovských stromoch, ktorých mohutné konáre sa ohýbali nahor aj nadol. Akoby sa načahovali za slnkom aj za vodou.

Svet, pomyslel si. Život.

Cestovný lístok mu označil mladý Fín s poriadnou dávkou nevôle. Jednosmerný lístok, ako inak. Venoval mu posledný pohľad a vybral sa k stánku. Kúpil si dva denníky a nejaký magazín, na ktorého titulnej strane sa vynímali mohutné nahé ženské prsia. Vôbec ho to neprivádzalo do rozpakov. V kaviarni si doprial kávu, čerstvé sendviče so syrom a s marmeládou. K tomu jednu či dve cigarety. Do odchodu vlaku zostávala hodina a bolo ešte ráno. Prvé ráno jeho druhého návratu a celý svet mal čas. Bol nevinný a mal čas.

O niekoľko hodín bol takmer na mieste. Posledných desať kilometrov jazdy sedel v kupé sám. Občas vyzrel von cez zaprášené okno, sledoval, ako sa za ním rýchlo striedajú polia, lesy, mestá a ľudia. Zrazu bolo všetko jasné. Kontúry nabrali obsah. Budovy, cesty, vnútorná súhra krajiny. Starý vodojem. Futbalové ihriská. Komíny fabrik a záhrady vilových štvrtí. Gahnov nábytok. Námestie. Učilište. Viadukt a domy lemujúce obchodnú ulicu. Vlak spomaľoval.

Vystúpil a všimol si, že nad vlakovým nástupišťom sa vyníma nová žltá plastová strecha. Vynovená bola aj fasáda staničnej budovy. Rovnako značky.

Všetko ostatné vyzeralo ako kedysi.

Zavolať si taxík. Vyšiel z mesta. Po pätnástich minútach monotónnej jazdy smerom k ligotajúcemu sa moru, ktoré sa napokon pomaly stratilo z dohľadu, sa ocitol na mieste.

„Môžete zastaviť pri kostole. Zvyšok cesty pôjdem pešo.“

Zapltil a vystúpil. Spôsob, akým mu šofér taxíka zamával na rozlúčku, sa mu zdal povedomý. Počkal, kým sa auto otočí a zmizne za budovou mliekarne. Vzal tašku a plastový box so všetkými nevyhnutnosťami a vydal sa na poslednú etapu svojej cesty.

Slnko sa nachádzalo najvyššie na oblohe. Pot mu stekal nielen po tvári, ale aj pomedzi lopatky. Bolo to ďalej, než si pamätal, aj oveľa strmšie nahor. Naposledy tu bol pred dvanástimi rokmi.

Dom bol o dvanásť rokov starší, ale ešte vždy tu stál. Upravila cestu až k domovým schodom, ako slúbila, no nič viac. Hranica medzi záhradou a lesom zmizla, brezina sa poriadne rozrástla, tráva, burina a kríky sa plazili po stene domu do metrovej výšky. Strecha pôsobila nestabilne, tehly sa rozpadávali a okenná tabuľa na poschodí bola rozbitá. To ho však vôbec netrápilo. Nemal nijakú predstavu o tom, ako to tam môže po rokoch vyzeráť, no pomyslel si, že dom vyzerá asi podľa očakávania.

Kľúč visel tam, kde sa dohodli. Odomkol. Plecom sa zaprel do dverí, aby povolili a otvorili sa. Drevo sa očividne rozťahlo. Vnútri bolo cítiť zatuchlinu, nebol to však odpudivý smrad. Nikde nič spráchnivené ani prehnité. Na jedálenskom stole ležal lístok. Želala mu v ňom veľa šťastia. Nič viac.

Položil tašku a box k hodinám a obzeral sa. Pristúpil k oknám a po jednom ich otváral. V spálni zastal pred zrkadlom a mlčky hľadel na svoj odraz.

Zostarol. Sivá a prepadnutá tvár. Čelusť tenšia než kedysi, oveľa šľachovitejšia. Pokožka na hrdle ochabla. Plecia ovisli, akoby na nich nosil ťažké bremeno.

Päťdesiatšedem rokov, pomyslel si. Z toho dvadsaťštyri z nich strávil za mrežami. Na zamyslenie.

Obrátil sa chrbtom vlastnému odrazu a vyšiel si skontrolovať zbraň. Mal ju pre každý prípad v pohotovosti, preto bude najlepšie, ak to urobí hneď teraz. Čo ak sa ho zmocnia pochybnosti?

Večer sedel v kuchyni a v rukách držal list. Popíjal kávu za stolom s kvetovaným obrusom a znova si ho čítal. Nebol dlhý. Jeden a pol strany, viac nie. Zatvoril oči a pokúšal sa predstaviť si ju.

Jej temné, smrtonosné oči na druhej strane siete.

Nepokojné ruky.

A príbeh.

Nie, o pochybnostiach nemôže byť reči.

II

20. apríl – 5. máj 1994

2

BOL TO JEDEN zo spoločných výletov.

Prirodzene, že sa na ňom mali zúčastniť štyria dospelí. Prinajmenšom traja z nich. Tak to aj naplánovali, ale polhodinu pred odchodom im Henriette zavolala, že nepríde. Krátko nato prišiel Hertl a vyhlásil, že bude najlepšie, ak zostane a pomôže zdravotnej sestre. Príde popoludní, aby zaočkovala dvojročné deti.

Zostalo to teda na Elisabeth a Moire. Mohla predpokladať, že nepotrvá dlho a Moiry sa zmocní migréna. Takže na celú skupinku detí zostane sama. Pravdupovediac, nebolo to prvýkrát.

Štrnásť detí vo veku od troch do šiestich rokov. Šesťročnej Eunice prišlo v autobuse nevoľno, a to neprešli ani štyristo metrov. Trojročný Paul sa pocikal tak veľmi, až mu navlhli čižmy. Štvorročná Ellen a päťročná Judith sa pokúšali navzájom si vypichnúť oči cez zelený šál s ružovými zajačikmi. Triapolročná Emilie sa usedavo rozplakala, lebo jej chýbala mama, a šesťročného Christopha rozbolel zub.

Na lesnú čistinku dorazili v poriadku. Pre istotu ich rýchlo spočítala. Štrnásť detí, s Moirou pätnásť. Súhlasí.

Zhlboka sa nadýchla. Čakali ich tri hodiny v lese strávené prechádzkou, opekaním, hľadaním pokladu a botanicou exkurziou. Pomedzi konáre stromov si všimla tmavé nebo a uvažovala, kedy ich zastihne dážď.

O dvadsaťpäť minút sa rozpršalo a oni sa nachádzali dostatočne hlboko v lese. Moire už silnel tlak za čelom a radšej kráčala päťdesiat metrov pred skupinkou, aby sa jej stav nezhoršil. Erich a Wally sa posmievali Euni-ce, preto sa toto plnoštíhle dievčatko zdráhalo pripojiť ku skupinke a namiesto toho, aby kráčalo po vyšliapanej cestičke, si zvolilo cestu pomedzi stromy. Elisabeth naň podchvíľou volala, aby sa im náhodou nestratilo. Jedno z dvojčiat Jümperovcov spadlo a udrelo si hlavu o koreň stromu, preto ho musela niesť na rukách. Druhé dvojča cupitalo za ňou a rukami špinavými od hlíny sa držalo jej opaska.

„Začína pršať!“ zvýskol štvorročný Bart.

„Chcem ísť domov!“ zakričal päťročný Heinrich.

„Usmrkanci,“ skonštatoval Erich s Wallym. „Pakujte sa domov a pojeďte si matku.“

„Pojebte,“ zopakovalo nejaké trojročné dieťa.

„Wally a Erich, čište už!“ zasyčala Elisabeth. „Inak vám dám poza uši!“

Moira zastavila pri turistickej chatke, kde sa mali naobedovať.

„Máme šťastie!“ zašepkala, keď ju skupinka výletníkov dostihla. Ako vždy, aj teraz sa rozhodla šepkať, aby migréna neprepukla v plnej sile. „Ponáhľajte sa, rýchlo sa schovajte pod strechu!“

Vo chvíli, keď Wally dobehol k dverám, Elisabeth si uvedomila, že sú zamknuté a kľúč ostal v kabelke v miestnosti, kde trávili obedňajšie pauzy.

„Dočerta, veď sú zamknuté!“ skríkol Wally. „Pod' sem a naval' kľúč!“

Moira na ňu vrhla nechápavý pohľad. Elisabeth si vzdychla. Zatvorila oči a oprela sa o kmeň stromu. Lialo ako z krhly a topánkami sa zabárala čoraz hlbšie do premočeného trávniku.

„Mne je zima,“ zahundralo jedno z dvojčiat v jej lone.

„Som hladný,“ pridalo sa druhé dvojča.

„Vy ste zabudli kľúč, vy mudrlanti?“ zvrieskol Erich, chytil za hrst' hliny a hodil ju o stenu chatky.

Elisabeth trvalo približne tri sekundy, kým sa rozhodla, čo urobí. Podala zraneného pacienta uvelebeného v lone Moire, obišla dom a rozbila okno.

O hodinu dážď ustal. Olovrant už dávno zjedli, prečítala im asi osemnásť rôznych rozprávok, ktoré im čítala minimálne stoosemdesiatkrát predtým, niekoľko päť- a šesť-ročných detí sa vydalo na poznávaciu prechádzku v neďalekom okolí a vrátili sa také zafúľané, až Elisabeth pochybovala o tom, že im šofér autobusu dovolí nastúpiť. Moira si medzitým zdiemla v podkrovnej miestnosti a cítila sa trochu lepšie. Nebola to však nijaká sláva. Gerardovi, trojročnému chlapcovi trpiacemu alergiou, sa objavili na tvári a v podpazuší červené vyrážky, pravdepodobne následkom orieškov, ktoré sa niekomu podarilo prepašovať na výlet a jemu do jedla. Dve deti, troj- a štvorročné, sa pocikali.

Okrem toho mali všetko pod kontrolou. Rozhodla sa, že je najvyšší čas zhromaždiť sa vonku pred schodmi a vydať sa na cestu späť.

Trinášť. Bolo ich iba trinásť. Štrnásť spolu s Moirou.
„Kto nám chýba?“ spýtala sa.

Ukázalo sa, že chýba Eunice.

Po prvom kole otázok vyšlo najavo, že ju nikto nevidel asi dvadsať, možno tridsať minút, pretože nikto ešte nemal počítanie v malíčku. Nejasný bol aj dôvod jej zmiznutia. Možno ju Erich alebo Wally, alebo obaja, udreli doskou po chrbte, možno ju Marissa nazvala opicou. Do úvahy prichádzalo aj vysvetlenie, že ju rozbolelo brucho.

Možno to bola kombinácia uvedených dôvodov.

Po niekoľkých minútach intenzívneho a kolektívneho vykrikovania sa Elisabeth rozhodla, že sa rozdelia. Moira zostane v chatke a postará sa o troj- a štvorročné deti, kým ona a staršie deti sa vydajú do lesa.

Staršie deti? pomyslela si. *Päť- a šesťročné deti. Dohromady sedem malých človečikov.*

„Pôjdeme v desať metrových odstupoch,“ vysvetľovala. „Po celý čas budeme volať jej meno a nestratíme jeden druhého z dohľadu. Rozumiete?“

„Áno, šéfka!“ vykrikoval Wally a zasalutoval.

Našiel ju Wally.

„Sedí v nejakej priehlbine a vzlyká,“ vysvetľoval. „Tamto. Tvrdí, že našla mŕtvolu bez hlavy.“

Elisabeth hneď vedela, že je to pravda. Vrchol tohto nevydareného výletu.